

Розрахунки за наведеними формулами дають можливість встановити відповідні стохастичні (кореляційні) залежності між середнім рівнем «вхідного» дефіциту, розмірами партій поставок та їх періодичностей шляхом побудови графічних залежностей.

Висновки. Представлена методика свідчить про можливість та необхідність удосконалення існуючого стану організації перевалки нафтопродуктів, складовими якого слід вважати:

1) впровадження в практику виробничого менеджменту економіко-математичного та логістичного моделювання параметрів управління перевалочних систем постачання нафтопродуктів;

2) формування нормативної бази надійності функціонування перевалочного процесу на засадах оптимізації параметрів управління в умовах невизначеності.

Відповідно, активне впровадження в процес управління підприємствами нафтогазового комплексу методів логістики і контролінгу, як функціонально відосблених напрямів економічної роботи, дасть можливість перевести управління на якісно новий рівень, здійснити технічне переоснащення нафтобаз, координувати відповідні підрозділи підприємств на стійке нарощування обсягів *перевалки нафтопродуктів*. Саме тому, перспективи подальшого розвитку у даному напрямку повинні бути засновані на формуванні інформаційного та довідкового забезпечення розроблених економіко-математичних моделей на заданих об'єктах дослідження.

Література

1. Крикавський Є.В. Інтеграція маркетингу і логістики в системі менеджменту / Є.В. Крикавський // Вісник державного університету «Львівська політехніка». Логістика. – Львів : Вид-во: Державного університету «Львівська політехніка», 2000. – № 416. – С. 52-56.
2. Луценко І. Концептуальні засади і функції логістики / І. Луценко // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2003. – № 4. – С. 29-34.
3. Тридід О.М. Стратегія логістичної діяльності промислового підприємства / О.М. Тридід // Проблеми науки. – 2005. – № 5. – С. 12-15.
4. Тридід О.М. Стратегія ефективного логістичного управління промисловими виробництвами / О.М. Тридід, К.М. Таньков: Маркетинг та логістика в системі менеджменту. – Матер. V міжнар. науково-практ. конф. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2004. – С. 319-321.
5. Якимин П.Я. Логістичні задачі системного забезпечення організаційно-економічної стійкості підприємства / П.Я. Якимин // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2005. – № 526. – С. 209-214.
6. Карп І.М. Роль інтегрованої логістики в управлінні підприємством / І.М. Карп // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 2. – С. 166-171.
7. Дудко В.Б. Енергетичний аспект логістичної системи як критерій управління мікрологістичним матеріальним потоком / В.Б. Дудко, О.М. Шевченко // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 9. – С. 66-72.
8. Карпенко А.В. Функціональний взаємозв'язок маркетингу і логістики – основа удосконалення мікросередовища підприємства / А.В. Карпенко // Економіка та держава. – 2007. – № 8. – С. 21-25.
9. Раєвнева О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі : [Монографія] / Раєвнева О.В. – Х. : Вид-во «ІНЖЕК», 2006. – 496 с.

Надійшла 14.03.2010

УДК 338.467

Є. І. ІВЧЕНКО

Полтавський університет споживчої кооперації України

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ ПІДПРИЄМСТВ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ

Розглянуто сучасний стан і перспективи розвитку інформаційно-комунікаційних систем підприємств споживчої кооперації України. Визначено особливості підприємств споживчої кооперації, які впливають на інформаційно-комунікаційне забезпечення управління підприємствами. Запропоновано напрями вдосконалення інформаційно-комунікаційних систем для управління підприємствами споживчої кооперації.

The modern state and prospects of development of the of informatively-communication systems of enterprises of consumer cooperation of Ukraine is considered. The features of enterprises of consumer cooperation, which influence on of informatively-communication providing of management enterprises, are certain. Directions of perfection of the informatively-communication systems are offered for the management of consumer cooperation enterprises.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційне забезпечення, інформаційно-комунікаційна система, інформаційно-комунікаційна технологія, підприємство, програмне забезпечення, система управління, управління підприємством.

Направленість України на інтеграцію у світовий ринок вимагає підвищення конкурентоздатності

підприємств, зорієнтованої на інноваційний тип економічного зростання. Трансформаційні зміни в соціально-економічних відносинах, перехід до ринкової економіки визначили необхідність проведення кардинальних реформ кооперативних відносин та організаційно-правових і господарських засад діяльності споживчої кооперації, перетворення її у дієздатну й конкурентоспроможну соціально-господарську систему. Для створення конкурентоздатних підприємств споживчої кооперації необхідно здійснити цілий ряд організаційно-управлінських заходів і структурних змін, які потребують глибокого наукового аналізу та розробки практичних рекомендацій щодо інноваційного розвитку підприємств споживчої кооперації. Інформаційно-комунікаційне забезпечення, яке враховує останні досягнення світової науки і техніки, є важливою складовою інноваційного розвитку підприємств споживчої кооперації. Без сучасного інформаційно-комунікаційного забезпечення неможливо уявити вирішення проблем обґрунтування та вибору управлінських рішень щодо коригування діяльності підприємств споживчої кооперації з урахуванням змін економічної ситуації як на макро-, так і на мікрорівні. Інформатизація зовнішніх взаємовідносин підприємств споживчої кооперації, автоматизація їх внутрішніх бізнес-процесів, аналіз різних видів ресурсів з метою оптимізації організаційної структури підприємств, вдосконалення їх систем управління, реінжиніринг бізнес-процесів віртуальної економіки, автоматизований фінансовий менеджмент та інші проблеми економічної динаміки вирішуються завдяки використанню сучасного інформаційно-комунікаційного забезпечення. З прийняттям Постанови XX з'їзду споживчої кооперації України від 18 березня 2009 року підприємства споживчої кооперації отримали завдання щодо підвищення ефективності господарювання й удосконалення економічного механізму функціонування, забезпечення комп'ютеризації всіх товарно-облікових операцій [1, с. 124] і впровадження уніфікованого програмного забезпечення [1, с. 125] за рахунок технічного переоснащення, використання інноваційних технологій та сучасного обладнання [1, с. 126] в інформаційно-комунікаційних системах підприємств. Ефективність господарювання підприємств споживчої кооперації перебуває у цілковитій залежності від того, наскільки в інформаційно-комунікаційній системі підприємств контролюються економічні процеси, що проникають в економіку регіону (мезорівень), держави (макрорівень) все глибше та в зв'язку з чим навколишнє середовище як невизначене буде передбачуваним для конструктивної реакції підприємства на ці процеси [2, с. 29]. Управління підприємствами споживчої кооперації базується на використанні різнопланової інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень. Якість цих рішень значною мірою залежить від наявності й стану інформаційно-комунікаційних систем, програмного забезпечення, яке використовується на різних етапах процесів управління підприємствами споживчої кооперації.

Серед публікацій, в яких розглядаються характеристики інформаційно-комунікаційних систем для управління підприємствами споживчої кооперації, можна виділити роботи [3-6]. У дослідженнях [7-11] розглядаються питання інформаційно-комунікаційного забезпечення систем управління підприємств споживчої кооперації. Аналіз результатів наукових досліджень показує, що вивчення сучасного стану і проблем впровадження та розвитку інформаційно-комунікаційних систем підприємств споживчої кооперації в Україні є актуальними аспектами сьогодення та потребують постійного дослідження, особливо зараз, коли в умовах світової економічної кризи система споживчої кооперації України крокує шляхом інноваційного розвитку.

Метою статті є аналіз сучасного стану і перспектив розвитку інформаційно-комунікаційних систем підприємств споживчої кооперації України, визначення особливостей підприємств споживчої кооперації, які впливають на інформаційно-комунікаційне забезпечення управління підприємствами та розробка пропозицій щодо напрямів діяльності з впровадження та вдосконалення інформаційно-комунікаційних систем для управління підприємствами споживчої кооперації.

Підприємством Укоопспілки «Інститут інформатики і комп'ютеризації споживчої кооперації України» («УКООПІНКОМ») вперше в історії споживчої кооперації була проведена інвентаризація комп'ютерної техніки і програмного забезпечення на підприємствах і в організаціях системи споживчої кооперації України, дані щодо якої викладені на офіційному сайті підприємства. Станом на 1 січня 2007 року визначено, що всього впроваджено в інформаційно-комунікаційні системи підприємств і організацій системи споживчої кооперації більше 4000 персональних комп'ютерів на суму більше 13 млн грн та програмного забезпечення вартістю понад 2 млн грн (залишкова вартість за цінами 2006 року). Динаміка зростання кількості комп'ютерів в інформаційно-комунікаційних системах підприємств споживчої кооперації за регіонами України у період з 1996 року по 2007 рік відображена на офіційному сайті Укоопспілки та є досить повільною [3, 4]. Розподіл програмного забезпечення за категоріями відповідно даних, що були вказані у реєстраційних відомостях облспоживспілок, виглядає наступним чином:

- правові знання – 2,83 %;
- виробництво – 0,25 %;
- сервісні програми – 0,74 %;
- заробітна плата – 8,5 %;
- звітність – 6,53 %;
- торгівля – 17,61 %;
- аналіз та звітність – 13,3 %;

- для навчального процесу – 3,82 %;
- бухгалтерський облік – 44,08 %;
- інші – 2,34% [3].

Найбільш поширеними є програми бухгалтерського обліку, складання звітності та аналізу діяльності суб'єктів господарювання (звітність і аналіз та звітність), управління торговими процесами та розрахунки заробітної плати. Але аналіз розподілу програмного забезпечення за категоріями у вигляді відсотків не дає кількісної оцінки щодо наявності підприємств і організацій споживчої кооперації, які впровадили відповідні програми в інформаційно-комунікаційні системи. Кількісний розподіл програмного забезпечення за основними категоріями демонструє кількість підприємств споживчої кооперації, що впровадили відповідні програми в інформаційно-комунікаційні системи:

- правові знання – 23;
- виробництво – 2;
- сервісні програми – 6;
- заробітна плата – 69;
- звітність – 53;
- торгівля – 143;
- аналіз та звітність – 108;
- для навчального процесу – 31;
- бухгалтерський облік – 358;
- інші – 19 [3].

За даними офіційних сайтів Укоопспілки та «УКООПІНКОМ» загальна кількість програмного забезпечення, яке впроваджено в інформаційно-комунікаційні системи підприємств і організацій споживчої кооперації складає лише 812 програм [3, 4].

Відомо, що споживча кооперація в Україні розвиває більш ніж 25 видів господарської діяльності у таких галузях як торгівля, заготівлі, виробництво, транспорт та будівництво, послуги тощо. Господарську діяльність споживча кооперація здійснює через розгалужену мережу торгівельних, заготівельних та виробничих підприємств. Тільки у сфері кооперативної торгівлі нараховується більше 27,8 тис. роздрібних підприємств і 8,2 тис. підприємств масового харчування. Їх річний товарообіг складає 1,5 млрд грн. У споживчій кооперації функціонує близько 3,1 тис. виробництв, які випускають товарів на 460 млн грн у рік. Діє заготівельна мережа, яка інтегрована з первинною переробкою сировини і має обіг 380 млн грн у рік. Необігові активи системи споживчої кооперації складають 2,9 млрд грн. До складу Центральної спілки споживчих товариств (Укоопспілки) входять: Кримська республіканська спілка; 21 облспоживспілка; 251 райспоживспілка; 202 районних, 92 міських, 1354 сільських споживчих товариств; 7293 інших господарюючих об'єктів [3]. Підготовку фахівців для системи споживчої кооперації здійснюють Львівська комерційна академія, Полтавський університет споживчої кооперації, 2 інститути та 20 кооперативних технікумів й коледжів. Загальна чисельність працівників споживчої кооперації складає 191,7 тис. осіб, а пайовиків більш ніж 1,2 млн [3].

Незважаючи на такий значний ресурсний, кадровий та управлінський потенціал система споживчої кооперації України не в повній мірі змогла адаптуватися до сучасних ринкових умов, які дають суттєвий поштовх приватній ініціативі та покликані виявити найбільш ефективні моделі і способи господарювання, стабілізувати діяльність підприємств і має, як видно з вище сказаного, досить нерозвинені інформаційно-комунікаційні системи для управління підприємствами й організаціями Укоопспілки.

Підприємства споживчої кооперації в системі економічних відносин за своєю суттю не мають принципових відмінностей від підприємств в інших галузях і сферах народного господарства України. Але в якійсь характеристикі, змісті, функціях можна відмітити низку особливостей, зумовлених природою, багатофункціональністю й організаційною побудовою системи споживчої кооперації, які впливають на створення й розвиток інформаційно-комунікаційного забезпечення систем управління підприємствами споживчої кооперації. Основні з них це:

- наявність комбінованої соціально-економічної системи, багатогалузевий і багатоцільовий характер діяльності, багатоступеневість і комплексність системи управління;
- демократичність управління власністю і розподілу прибутку, специфіка володіння, користування та розпорядження майном споживчих товариств, функціонування на основі самодіяльності пайовиків;
- специфіка міжгалузевих економічних зв'язків, специфіка зовнішньоекономічної діяльності, участь у міжнародному кооперативному русі;
- сприяння соціальному і культурному розвитку села, народних промислів і ремесел, органічний (традиційний) зв'язок з сільським господарством.

Враховуючи вказані особливості, розгляд діяльності підприємств споживчої кооперації України дозволяє визначити основні проблеми забезпечення впровадження й розвитку інформаційно-комунікаційних систем для ефективного управління підприємствами й організаціями та їх сталого розвитку:

- неефективність законодавчої бази та державної регуляторної політики, слабка адаптованість політико-економічної системи держави до умов сучасного ринку;

- неефективне використання наявних ресурсів і ліквідного майна, низький рівень інноваційної діяльності, недостатній рівень інвестицій у підвищенні ефективності виробництва та якості послуг;

- дефіцит знань про світовий досвід і можливості використання прозорих і демократичних методів управління, низький рівень консалтингу і бізнес-освіти у вищій школі, низьке бачення бізнесом свого зиску в інвестиціях у економіку знань;

- відсутність ефективних прийомів соціального і господарського менеджменту, практики маркетингу, бізнес-планування, сучасних методів та форм управління і організації господарської діяльності;

- недостатня якість інформаційного простору країни, відсутність ефективного динамічного управління системою споживчої кооперації і масштабних інформаційно-комунікаційних систем для управління підприємствами й організаціями.

Відповідно «Стратегії розвитку споживчої кооперації України (2004-2015 рр.)» у 2015 році передбачено вийти на нову модель організації системи споживчої кооперації держави, яка на основі організаційної реструктуризації покликана забезпечити довгострокову конкурентоспроможність системи в цілому та об'єднаних нею організацій і підприємств. З цієї метою передбачається низка заходів щодо модернізації системи управління споживчою кооперацією України, удосконалення діяльності підприємств на засадах економічного зростання і соціалізації [12]. Основним підґрунтям управління підприємствами споживчої кооперації повинно стати використання різнопланової інформації, потоки якої циркулюють в інформаційно-комунікаційних системах, та яка є необхідною для прийняття управлінських рішень на базі використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують зберігання, обробку інформації та зв'язок у системах управління. Вирішення цих питань потребує від держави, суспільства, системи споживчої кооперації України відповідного часу. Але вже сьогодні для зміцнення ринкового становища, підвищення конкурентоздатності та забезпечення стабілізації діяльності підприємств споживчої кооперації необхідні термінові заходи для усунення вищевказаних перешкод і серйозні інвестиції до інформаційної інфраструктури системи кооперації, яка б дозволила створення, впровадження й розвиток інформаційно-комунікаційних систем для управління підприємствами та відповідає сучасним умовам бізнесу. Цю думку підтримують рішення позачергової Генеральної Асамблеї Міжнародного кооперативного альянсу, що проходив 5-6 червня 2008 року в Римі (Італія), які направлені на зміцнення та підвищення ефективності стабільної діяльності підприємств споживчої кооперації у світовому співтоваристві [13].

На нашу думку, можна визначити наступні основні напрями діяльності для забезпечення впровадження і вдосконалення інформаційно-комунікаційних систем для управління підприємствами споживчої кооперації з відповідною стабілізацією діяльності підприємств:

- розробка відповідної законодавчої бази та нормативно-правових документів, запровадження освітніх програм з інформаційно-комунікаційних технологій [14];

- розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури системи споживчої кооперації;

- заохочення інвестицій до інформаційно-комунікаційних систем підприємств із створенням відповідних регулюючих та податкових умов;

- відкритість підприємств споживчої кооперації до інновацій та впровадження нових ефективних засобів інформаційно-комунікаційного забезпечення, забезпечення широкосмугового оптикоелектронного та мікрохвильового доступу до мережі Інтернет [7];

- впровадження ефективного соціального і господарського менеджменту, модернізація систем управління, впровадження сучасних інформаційних систем на базі проектів програмного забезпечення «УКООПІНКОМ»

- організація горизонтальних комунікаційних зв'язків з іншими підприємствами (у тому числі інших форм власності), застосування індикативного управління підприємствами;

- розробка довгострокових (стратегічних) програмних засад вдосконалення інформаційно-комунікаційних систем підприємств з урахуванням перспектив розвитку світового бізнесу, досягнень науки управління, економіко-математичних методів і інформаційно-комунікаційних технологій [8].

Висновки. Таким чином, розглянуто сучасний стан і перспективи розвитку інформаційно-комунікаційних систем підприємств споживчої кооперації України. Визначено особливості управління підприємствами. Запропоновано напрями вдосконалення інформаційно-комунікаційних систем для управління підприємствами споживчої кооперації. Впровадження сучасного інформаційно-комунікаційного забезпечення в системи управління підприємств споживчої кооперації забезпечить ефективність їх господарювання, сталий розвиток і конкурентоздатність. Напрямок подальших досліджень автор бачить у розробці методології створення, впровадження і використання інформаційно-комунікаційних систем для управління підприємствами споживчої кооперації.

Література

1. Матеріали XX з'їзду споживчої кооперації України: 18.03.2009 р. – К. : ПСК „Редакція газети „Вісті Центр. спілки споживч. тов. України”, 2009. – 320 с.

2. Рогоза М.Є. Стратегічне управління підприємствами споживчої кооперації: економетрично-інформаційні системи і моделі / М.Є. Рогоза, А.А. Скляр. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2009. – 116 с.
3. Офіційний сайт Укоопспілки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.coop.ua>>.
4. Офіційний сайт Укоопінком [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.ukspro.com.ua>>.
5. Бабенко С.Г. Споживча кооперація України: Теоретичні проблеми сучасного розвитку. / С.Г. Бабенко // Проблеми розвитку споживчої кооперації України в ринковому середовищі. – Львівська комерційна академія, 1998. – С. 3-11.
6. Бабенко С.Г. Трансформація кооперативних систем у перехідній економіці. Бабенко С.Г. К. : Наукова думка, 2003. – 332 с.
7. Івченко Є.І. Інформаційно-комунікаційні технології як ключовий фактор управління інноваційним розвитком підприємств / Є.І. Івченко // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. – Х. : НАУ «ХАІ», 2008. – № 4 (4). – С. 80-91.
8. Івченко Є.І. Пріоритети розвитку підприємств споживчої кооперації: впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. / Є.І. Івченко, В.А. Куценко // Споживча кооперація ХХІ століття: уроки трансформаційних реформ і перспективи розвитку : матер. конф. міжн. наук.-практ. конф., 20-21 листопада 2008 р. – Полтава, 2008. – С. 204-206.
9. Маркіна І.А. Формування ефективної концепції управління споживчою кооперацією як соціально-економічною системою. / І.А. Маркіна // Науковий вісник ПУСКУ. Серія «Економічні науки». – Полтава, РВЦ ПУСКУ, 2005. – № 1(15). – С. 78-86.
10. Рогоза М.Є. Управління промисловими підприємствами: соціально-економічні чинники та особливості організації. [монографія]. / Рогоза М.Є. – Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2005. – 281 с.
11. Компьютеризация информационных процессов на промышленных предприятиях / [В.Ф. Сытник, Х. Срока, Н.В. Еремина и др.] – К. : Техника; Катовице: Экономическая академия им. Карола Адамецкого, 1991. – 215 с.
12. Стратегія розвитку споживчої кооперації України (2004-2015 рр.) / Центральна спілка споживчих товариств. Укоопспілка. ХІХ з'їзд споживчої кооперації України. // Вісті. Діловий випуск. – 2004. – №15(268). С.
13. Сила кооперації – в єдності : матеріали позачергової Генеральної Асамблеї Міжнародного кооперативного альянсу (5-6 червня 2008 р., Рим, Італія). // Вісті. – 2008. – № 25(838). – С.
14. Івченко Є.І. Економічні проблеми стабілізації діяльності підприємств споживчої кооперації України і шляхи їх вирішення. / Є.І. Івченко // Торгівля і ринок України : темат. зб. наук. пр. [голов. ред. О.О. Шубін.] – Донецьк : ДонНУЕТ, 2008. – Вип. 26, Т. 1. – С. 49-54.

Надійшла 14.03.2010

УДК 330.43

Т. П. ЗАВГОРОДНЯ, Г. В. ГАВРИЛЮК
Хмельницький національний університет

ЕКСПЕРТНІ МЕТОДИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ПРО ПЕРЕРОЗПОДІЛ ВИДІВ РОБІТ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ ОПТИМАЛЬНОЇ ТРУДОМІСТКОСТІ

В статті розглядаються основні шляхи оптимізації трудомісткості робіт за рахунок внесення змін у загальний перелік видів робіт. Корегування видів робіт здійснюється на основі рейтингу по видах робіт. Рейтинг формується з врахуванням знань експертів сервісних служб підприємства. Експертне оцінювання та ранжування альтернатив засноване на методі парних порівнянь.

In the article the basic ways of optimization of labor intensiveness of works are examined due to making alteration in the general list of types of works. Change of types of works is carried out on the basis of rating on the types of works. Rating is formed taking into account knowledges of experts of service services of enterprise. Expert evaluation and choice alternatives it is based on the method of comparisons.

Ключові слова: трудомісткість робіт на стадії експлуатації, невизначеність, експертні методи прийняття рішень, метод парних порівнянь, нечіткі відношення, критерії відбору, рейтинг по видах робіт.

Сучасні економічні умови вимагають від суб'єктів економічної діяльності активізації. Така активізація повинна стосуватись не тільки безпосередньо виробництва продукції, а і стадії її експлуатації. Саме на стадії експлуатації трудомісткість робіт на 5 - 12 % перевищує сукупні витрати ресурсів за весь життєвий цикл [1, 3].

Про необхідність оптимізації трудомісткості робіт на стадії експлуатації сьогодні говорить багато науковців [1, 2, 3]. Визначення оптимальної величини трудомісткості робіт на стадії проектування і попередження їх в період експлуатації є одним із можливих резервів економії праці.